

Archeologisch onderzoek Leggeler- straat 24 te Dwingeloo

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 236

Archeologisch onderzoek Leggeler- straat 24 te Dwingeloo

Inventariserend Veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 236

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Pluimveebedrijf van der Berg
Leggelerstraat 24
7791 TA Dwingeloo

Grontmij Nederland bv
Assen, 17 januari 2006

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Leggelerstraat 24 te Dwingeloo
Grontmij Archeologische Rapporten 236

Projectnummer : 192277/7

Documentnummer : 192277/7

Versie : 0

Datum : 17 januari 2006

Auteur(s) : mevr. drs. N. Lubbers

e-mail adres : natasja.lubbers@grontmij.nl

Gecontroleerd : mevr. drs. M. Hopman

Paraaf gecontroleerd : i.o.

Goedgekeurd : dhr. ing. J. Knol

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
E noord@grontmij.nl

Grontmij Nederland bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of uit de toepassing van de gegeven adviezen.

Administratieve gegevens

**Datum opdrachtver-
strekking** : 28 december 2005

Opdrachtgever : Pluimveebedrijf van der Berg

Uitvoerder : Grontmij Nederland bv
mevr. drs. N. Lubbers

Bevoegd gezag : Provincie Drenthe
Dhr. dr. W.A.B. van der Sanden
Provinciaal archeoloog

Locatie : gemeente : Westerveld
plaats : Dwingeloo
toponiem : Leggelerstraat 24
RD coördinaten : Noord:
(x/y) 220,750 / 542,150
Oost:
220,800 / 542,150
Zuid:
220,800 / 542,100
West:
220,752 / 542,125
kaartblad : 17 West

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Aanleiding en Doelstelling.....	5
2	Bureauonderzoek.....	6
2.1	Werkwijze	6
2.2	Resultaten Bureauonderzoek.....	6
2.2.1	Historische, huidige en toekomstige situatie.....	6
2.2.2	Geologie en bodem.....	6
2.2.3	Archeologie	7
2.3	Archeologische verwachting	8
3	Veldonderzoek	9
3.1	Werkwijze	9
3.2	Resultaten.....	9
4	Conclusies en advies	10
4.1	Conclusies	10
4.2	Advies	10

Bijlage 1
Locatie plangebied

Bijlage 2
Boorlocaties

Bijlage 3
Boorprofielen

Bijlage 4
Literatuurlijst

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Pluimveebedrijf van der Berg heeft Grontmij Nederland b.v. een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd op de locatie Leggelerstraat 24 te Dwingeloo. Het plangebied bevindt zich ten noorden van Dwingeloo, aan de noordwestzijde van de Leggelerstraat en ligt circa 8,7 meter boven het NAP. De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt ongeveer 1450 m². De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1.

1.2 Aanleiding en Doelstelling

De aanleiding voor het onderzoek wordt gevormd door de geplande nieuwbouw van een pluimveeschuur op het terrein. De daarmee gepaard gaande werkzaamheden zullen de bodem en mogelijk eventueel aanwezige archeologische resten daarin verstoren of vernietigen. Het doel is het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied. Het onderzoek bestaat uit een korte bureaustudie, het uitvoeren van een karterend booronderzoek en een rapportage.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek is onder andere aandacht besteed aan de geologische/geomorfolologische alsmede bodemkundige aspecten van het plangebied en zijn bekende archeologische gegevens geïnventariseerd. Tevens zijn het historische en huidige grondgebruik beschreven. De volgende bronnen zijn voor dit onderzoek onder meer geraadpleegd:

- De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- De Bodemkaart van Nederland 1:50000 blad 17 West
- Het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een archeologische verwachting opgesteld. Deze verwachting is vervolgens in het veld door middel van het karterend booronderzoek getoetst.

2.2 Resultaten Bureauonderzoek

2.2.1 Historische, huidige en toekomstige situatie

In de Grote Historische Atlas van Nederland 1:50000, 2 Noord-Nederland 1851-1855 is te zien dat het plangebied destijds in gebruik was als akkerland.

Momenteel is het terrein in gebruik als grasland. De opdrachtgever is voornemens een pluimveeschuur te realiseren op het terrein.

2.2.2 Geologie en bodem

De geologische afzettingen die in het plangebied voorkomen en de huidige vorm van het landschap bepalen dateren uit het Pleistoceen en het Holoceen (zie Tabel 1). In de Saale-ijstijd bereikte het landijs ons land. Het ijs voerde een mengsel van grind, zand en leem mee dat als keileem in de bodem achterbleef na afsmelten van de gletsjers. Gedurende de zeer koude en droge periode van het Midden-Weichselien trad op grote schaal winderosie op. Er werd veel zand verplaatst dat als een dek over grote delen van het gebied werd afgezet. De betreffende zanden behoren tot de Oude Dekzanden.

Tabel 1: indeling van het Kwartair

chronostratigrafie		jaren geleden		
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000-Heden	
		Subboreaal	5.000-3.000	
		Atlanticum	8.000-5.000	
		Boreaal	9.000-8.000	
		Preboreaal	10.000-9.000	
	Pleistoceen	Laat		130.000-10.000
			<i>Weichselien (ijstijd)</i>	120.000-10.000
		Midden		800.000-130.000
			<i>Saalien (ijstijd)</i>	200.000-130.000
		Vroeg		2.400.000-800.000

In het Vroege en Late Dryas-stadiaal (Laat Weichselien) waren de klimatologische omstandigheden van dien aard, dat er weer zandverstuivingen optraden. Het opgestoven materiaal wordt Jong dekzand genoemd. Deze dekzanden worden aangeduid als de Formatie van Twente. In deze dekzanden heeft bodemvorming plaatsgevonden.

De bodem in het plangebied bestaat uit een beekerdgrond met lemig fijn zand en minstens 20 cm dikke leemlagen, waaronder verspoelde keileem, beginnend tussen 40 en 120 cm (classificatie Bodemkaart pZg23t met grondwatertrap V: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden maaiveld). Beekerdgronden vormen vaak een overgangszone tussen de hoger gelegen podzolgronden en de lager gelegen veengronden.

2.2.3 Archeologie

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is te zien dat aan het plangebied een middelhoge trefkans op archeologische sporen wordt toegekend. Uit het plangebied zelf zijn geen waarnemingen of terreinen van archeologische betekenis bekend in het Centraal Archeologisch Archief en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). In het centrum van het esdorp Leggelo zijn sporen (waterputten, dobben en aardewerk) waargenomen die kunnen worden gedateerd in de perioden midden-IJzertijd [500 voor Chr] tot en met Late Middeleeuwen B [1250 – 1500 AD] (Waarnemingsnummer 10126, ROB- objectcode 17AZ-1, Monumentnrs. 14404/14480; CMA-nrs. respectievelijk 17A-A10/17A-012).

Tabel 2: overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	tot 9000 voor Christus
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 – 4900 voor Christus
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 – 1900 voor Christus
Bronstijd	1900 – 800 voor Christus
IJzertijd	800 – 12 voor Christus
Romeinse Tijd	12 voor Christus - 450 na Christus
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Christus
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Christus
Nieuwe Tijd	1500 na Christus – heden

2.3 Archeologische verwachting

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er een middelhoge kans bestaat dat zich in het plangebied archeologische waarden bevinden. Deze kans is gebaseerd op het bodemtype en reeds bekende archeologische waarden uit de directe omgeving van het plangebied. De hoger gelegen en goed ontwaterde podzolgronden en eerdgronden die drogere delen vormden in het landschap, waren in de (pre)historie favoriete bewoningslocaties. Archeologische resten bevinden zich waarschijnlijk in de toplaag van het Pleistoceen dekzand, direct onder de bouwvoor. Er kunnen resten worden verwacht uit alle archeologische perioden. Verwacht wordt dat eventueel aanwezige archeologische resten in redelijk gave conditie kunnen verkeren.

¹ Ten behoeve van de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting en Van der Plicht, 1996, 2000 en 2002.

3 Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het veldwerk is verricht op 5 januari 2006 door een archeoloog. Hierbij zijn 6 grondboringen verricht met behulp van een edelmanboor met een diameter van 10 cm. De boringen zijn ingemeten met dGPS. De boringen zijn uitgevoerd tot 0,3 m in de ongestoorde C-horizont (niet door bodemvorming beïnvloede natuurlijke ondergrond). De opgeboorde grond is gezeefd op een 4 mm zeef en onderzocht op archeologische indicatoren zoals verbrand of bewerkt vuursteen, houtskool, verbrand bot, aardewerk en cultuurlagen. Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar Bijlage 2.

3.2 Resultaten

De resultaten van de boringen zijn weergegeven in Bijlage 3. Op alle boorlocaties is een sterk verstoord bodemprofiel waargenomen. Onder de bouwvoor bevindt zich een matig tot uiterst verstoorde zandlaag waarin een restant van de B-horizont (inspoelingslaag) is opgenomen. Daaronder is, op een diepte beginnend van 30 tot 55 cm, de onverstoorde geelwitte C-horizont (niet door bodemvorming beïnvloede natuurlijke ondergrond) aanwezig. Ter hoogte van de boorlocaties 3, 4, 5 en 6 is keileem aangetroffen op een diepte variërend van 50 tot 65 cm.

Er zijn zowel aan het oppervlak als in de opgeboorde grond geen archeologische vondsten gedaan.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusies

In opdracht van pluimveebedrijf van der Berg heeft Grontmij een inventariserend archeologisch veldonderzoek (IVO) uitgevoerd op de locatie Leggelerstraat 24 te Dwingeloo.

Het onderzoek bestond uit een korte bureaustudie, het uitvoeren van 6 grondbo-
ringen en een rapportage.

Uit de bureaustudie is geconcludeerd dat het plangebied zich in een gebied be-
vindt met een middelhoge trefkans op archeologische sporen en dat er gedurende
alle archeologische perioden bewoning mogelijk is geweest. Verwacht werd dat
eventuele archeologische sporen die zich in de top van het Pleistoceen dekzand
bevinden nog in redelijk gave conditie kunnen verkeren.

Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat het oorspronkelijke bodemprofiel in
het plangebied ter hoogte van alle boorlocaties verstoord is tot op de C-horizont.
Er zijn tijdens dit onderzoek geen archeologische resten aangetroffen.

Op basis van bovenstaande resultaten achten wij de kans op onverstoorde archeo-
logische sporen in het plangebied Leggelerstraat 24 uiterst klein.

4.2 Advies

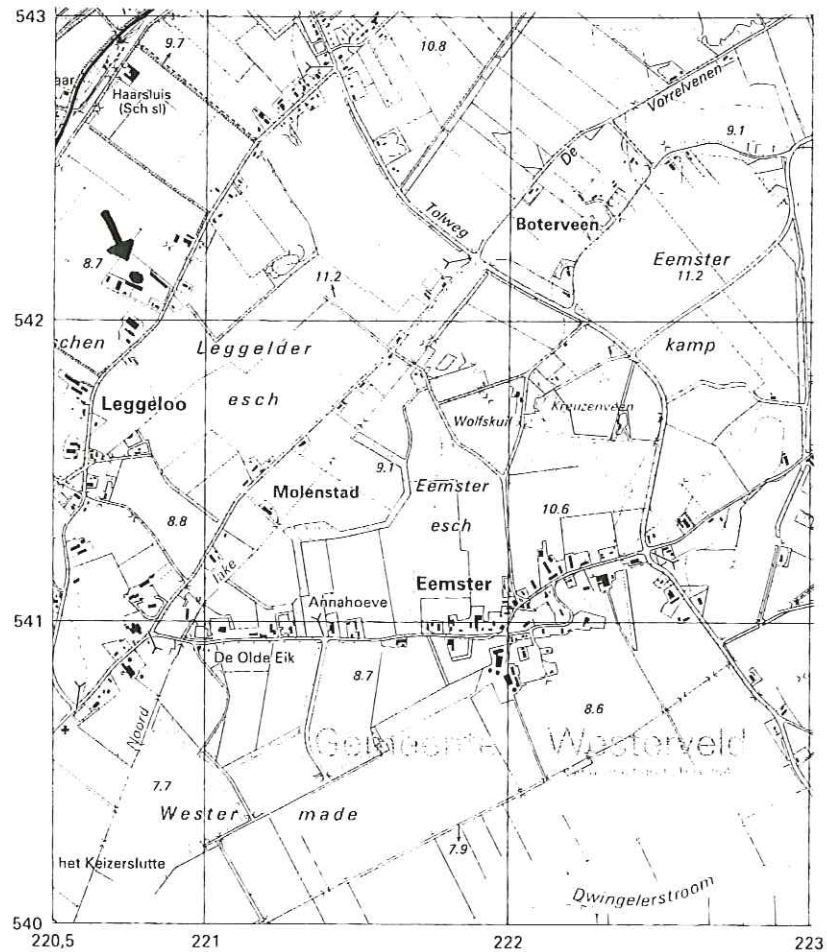
Op basis van de huidige stand van kennis achten wij beperkende / beschermende
maatregelen voor het plangebied Leggelerstraat 24 te Dwingeloo niet weten-
schappelijk verdedigbaar. Archeologisch vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

Wij willen u erop attenderen dat het onderzoek (overeenkomstig de richtlijnen) is
gebaseerd op een steekproef. Indien tijdens de uitvoering onverhoopt archeologi-
sche resten worden aangetroffen, dient direct contact opgenomen te worden met
het bevoegd gezag.

Over dit advies dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeo-
loog van Drenthe, dhr. dr. W.A.B. van der Sanden.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Schaal 1:25.000

Locatie Plangebied

Het plangebied is met een zwarte stip en een pijl aangegeven

Bron: ANWB 2004. Topografische Atlas Atlas Drenthe 1:25000. Den Haag, ANWB

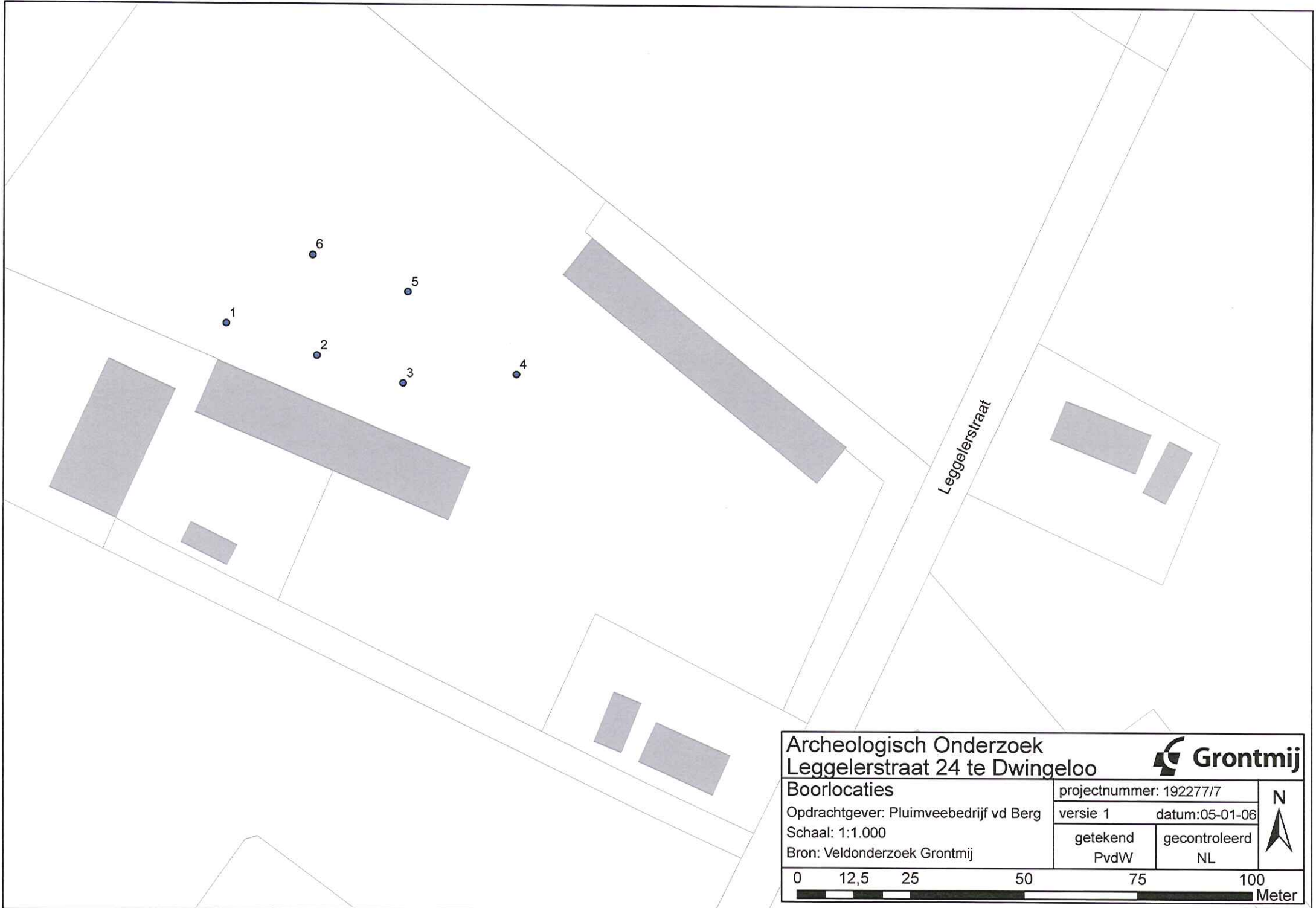

Bijlage: 1
PN: 192277

Bijlage 2

Boorlocaties

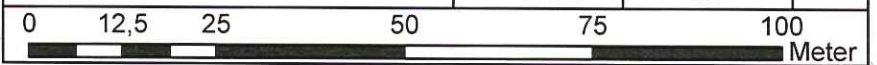

Archeologisch Onderzoek
Leggelerstraat 24 te Dwingeloo

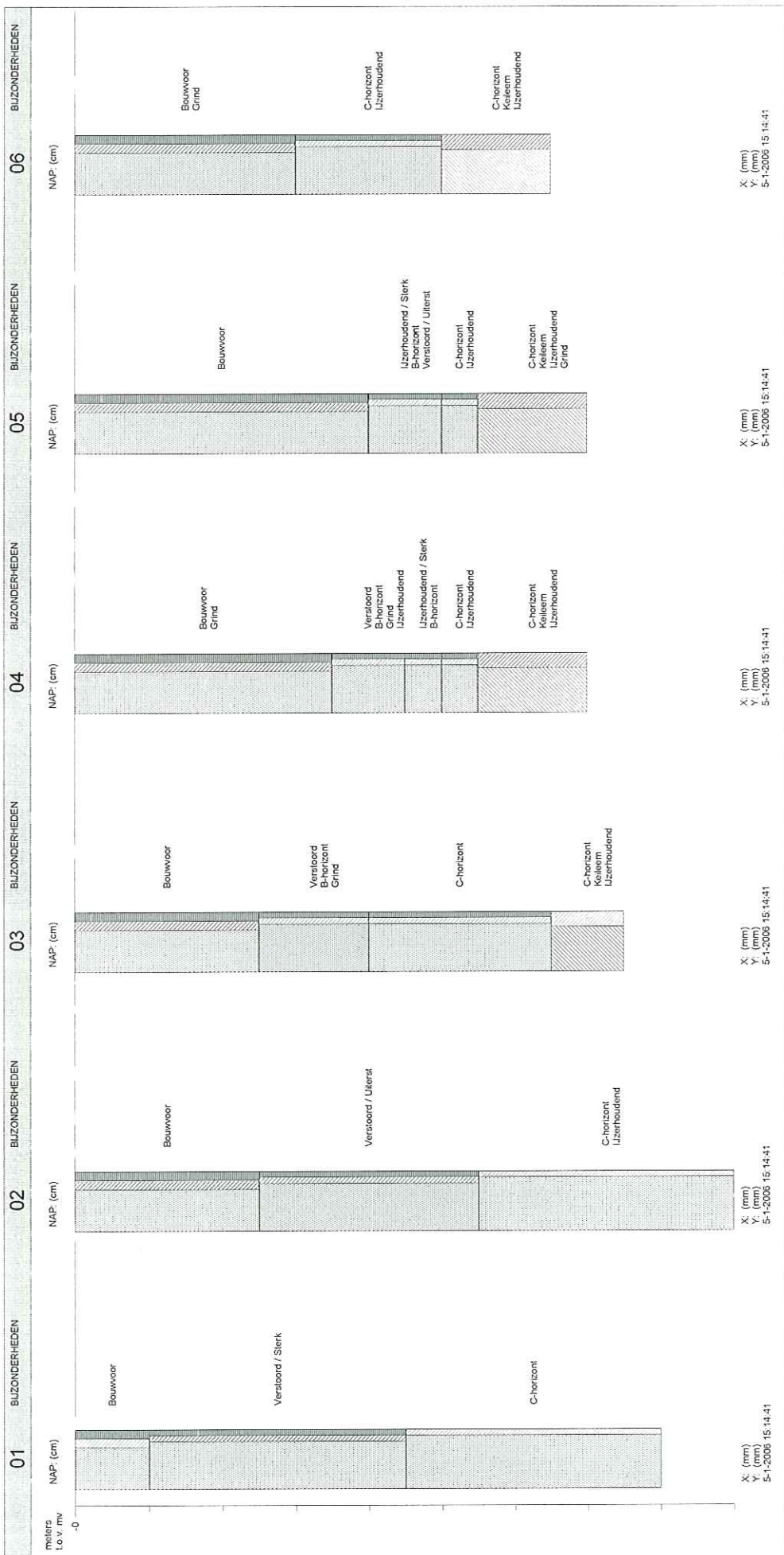

Boorlocaties		projectnummer: 19227717	
Opdrachtgever: Pluimveebedrijf vd Berg		versie 1	datum: 05-01-06
Schaal: 1:1.000		getekend	gecontroleerd
Bron: Veldonderzoek Grontmij		PvdW	NL

Bijlage 3

Boorprofielen

Opdrachtgever : Pluimveemij van der Berg
 Projectnaam : IVO Dwingeloo
 Projectlocatie : Leggelerstraat 24
 Projectnummer : 192277
 Analyse parameter :

BOORPROFIELEN
 Datum: 5-1-2006   Bijlage: Blad: 1   Van: 1
 Getekend volgens: NEN5104

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : Pluimveemij van der Berg
 Projectnaam : IVO Dwingeloo
 Projectnummer : 192277
 Projectlocatie : Leggelerstraat 24

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate)	Geur(sterkte)
01 Boring	0 - 10	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Bouwvoor	
	10 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	Verstoord	Sterk
	45 - 80	ZAND matig fijn, zwak siltig,	gl	C-horizont	
02 Boring	0 - 25	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Bouwvoor	
	25 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	Verstoord	Uiterst
	55 - 90	ZAND matig fijn, zwak siltig,	wit	C-horizont IJzerhoudend	
03 Boring	0 - 25	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Bouwvoor	
	25 - 40	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	B-horizont Verstoord	
	40 - 65	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	Grind C-horizont	
04 Boring	65 - 75	KLEI, uiterst siltig	grijs	C-horizont IJzerhoudend Keileem	
	0 - 35	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Grind Bouwvoor	
	35 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	donker bruin	Grind B-horizont Verstoord	
	45 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	lbrgl	IJzerhoudend B-horizont	Sterk
	50 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	IJzerhoudend C-horizont	
05 Boring	55 - 70	KLEI, uiterst siltig	grijs	IJzerhoudend C-horizont Keileem	
	0 - 40	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Bouwvoor	
	40 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	lbrgl	Verstoord B-horizont	Uiterst
	50 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	IJzerhoudend IJzerhoudend	Sterk
06 Boring	55 - 70	KLEI, uiterst siltig	grijs	C-horizont Grind IJzerhoudend Keileem	
	0 - 30	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	Grind Bouwvoor	
	30 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	IJzerhoudend C-horizont	
	50 - 65	KLEI, uiterst siltig	grijs	C-horizont IJzerhoudend Keileem	

Tabel Overzicht Bijzonderheden

Opdrachtgever : Pluimveemij van der Berg
 Projectnaam : IVO Dwingeloo
 Projectnummer : 192277
 Projectlocatie : Leggelerstraat 24

BIJZONDERHEID	MEETPUNT	TRAJECT (cm-mv)	GRONDSOORT	KLEUR	GEUR(STERKTE)
B-horizont	03	25 - 40	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	
	04	35 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	donker bruin	
	05	40 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	lbrgl	
Bouwvoor	01	0 - 10	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	02	0 - 25	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	03	0 - 25	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	04	0 - 35	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	05	0 - 40	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	06	0 - 30	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
C-horizont	01	45 - 80	ZAND matig fijn , zwak siltig,	gl	
	02	55 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	wit	
	03	40 - 65	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	
	04	50 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	
	05	50 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	
	06	30 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	
Grind	03	25 - 40	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	
	04	0 - 35	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
	05	55 - 70	KLEI, uiterst siltig	grijs	
	06	0 - 30	ZAND matig fijn, matig siltig, matig humeus	Dbrgr	
IJzerhoudend	02	55 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	wit	
	03	65 - 75	KLEI, uiterst siltig	grijs	
	04	35 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	donker bruin	
	05	40 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	lbrgl	
	06	30 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	wit	
	Keileem	03	65 - 75	KLEI, uiterst siltig	grijs
04		55 - 70	KLEI, uiterst siltig	grijs	
05		55 - 70	KLEI, uiterst siltig	grijs	
06		50 - 65	KLEI, uiterst siltig	grijs	
Verstoord		01	10 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin
	02	25 - 55	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	
	03	25 - 40	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	bruin	
	04	35 - 45	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	donker bruin	
	05	40 - 50	ZAND matig fijn, zwak siltig, zwak humeus	lbrgl	

Bijlage 4

Literatuurlijst

Geudeke, G.W. & L. Balk, 1990. Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000. 2: Noord-Nederland 1851-1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Stiboka, 1970. Bodemkaart van Nederland 1:50.000, blad 17 West Emmen. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

www.grontmij.nl